

Spis treści

Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XIX
Wstęp	XXIII

Część I. Wprowadzenie do prawa podatkowego

Rozdział I. Pojęcie podatku	3
§ 1. Zagadnienia ekonomiczne opodatkowania	3
I. Uwagi ogólne	3
II. Polityczne i gospodarcze aspekty opodatkowania	4
1. Ekonomiczne granice opodatkowania	4
2. Zasada zdolności świadczenia	7
3. Skutki ekonomiczne opodatkowania	9
§ 2. Cechy prawne podatku	13
I. Uwagi ogólne	13
II. Władztwo podatkowe państwa (innego podmiotu publicznoprawnego)	14
III. Cechy determinujące miejsce prawa podatkowego w systemie prawa	16
Rozdział II. Prawo podatkowe w systemie prawa	17
§ 1. Przedmiot i metoda regulacji w prawie podatkowym	17
I. Uwagi ogólne	17
II. Przedmiot regulacji prawnej w prawie podatkowym	19
III. Administracyjnoprawna metoda regulacji w prawie podatkowym	21
§ 2. Prawo podatkowe a prawo finansowe	22
I. Historyczne związki prawa podatkowego z prawem finansowym	22
II. Współczesne powiązanie prawa podatkowego z prawem finansowym	24
§ 3. Prawo podatkowe a prawo administracyjne	26
I. Związki prawa podatkowego z administracyjnym prawem ustrojowym	26
II. Związki prawa podatkowego z formalnym i materialnym prawem administracyjnym	27
§ 4. Prawo podatkowe a prawo cywilne	28

Rozdział III. System prawa podatkowego i jego struktura	31
§ 1. System podatkowy i zasady jego tworzenia	31
I. Uwagi ogólne	31
II. Czynniki kształtujące system podatkowy	32
III. Fiskalne cele opodatkowania	35
IV. Gospodarcze cele opodatkowania	36
V. Społeczne cele opodatkowania	36
VI. Technicznoprawne oraz proceduralne uwarunkowania tworzenia prawa podatkowego	41
§ 2. Ogólne prawo podatkowe	44
I. Uwagi ogólne	44
II. Zakres regulacji ogólnego prawa podatkowego	45
III. Sposoby uregulowania ogólnego prawa podatkowego	46
§ 3. Szczegółowe prawo podatkowe	48
I. Uwagi ogólne	48
II. Cele oraz podstawowe elementy techniki podatkowej	48
1. Podmiot podatku	50
2. Przedmiot opodatkowania	52
3. Podstawa opodatkowania	53
4. Ulgi i zwolnienia podatkowe	53
5. Stawka podatkowa	54
III. Problematyka podatkowoprawnego stanu faktycznego	55
Rozdział IV. Konstytucyjne podstawy opodatkowania	57
§ 1. Prawne granice opodatkowania	57
§ 2. Konstytucyjne podstawy tworzenia prawa podatkowego	61
I. Uwagi ogólne	61
II. Idea państwa prawnego	64
§ 3. Konstytucyjne podstawy stosowania prawa podatkowego	70
I. Uwagi ogólne	70
II. Podstawowe założenia stosowania prawa podatkowego	72
Rozdział V. Źródła prawa podatkowego	77
§ 1. Pojęcie źródeł prawa	78
I. Uwagi ogólne	78
II. Szeroka i wąska koncepcja systemu źródeł prawa	84
§ 2. Konstytucja i ustawy zwykle jako źródła prawa podatkowego	86
I. Konstytucja – źródło prawa najwyższej rangi	86
II. Ustawa jako źródło prawa podatkowego	87
§ 3. Podstawowe akty prawne jako źródła prawa podatkowego	91
I. Istota i zakres regulacji	91
II. Rozporządzenia	94
III. Uchwały jednostek samorządu terytorialnego	95
§ 4. Prawo międzynarodowe i prawo unijne jako źródła prawa podatkowego	97

I. Uwagi ogólne	97
II. Problematyka podwójnego opodatkowania – uwagi ogólne	100
III. Umowy o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	101
IV. Podwójny charakter umów o zapobieganiu podwójnemu opodatkowaniu	102
V. Prawo unijne jako źródło prawa podatkowego	103
§ 5. Wpływ orzecznictwa na źródła prawa podatkowego	109
I. Uwagi ogólne	109
II. Rola orzecznictwa podatkowego sądów krajowych dla praktyki stosowania prawa	112
III. Związki między tworzeniem a stosowaniem krajowego prawa podatkowego	117
IV. Orzecznictwo podatkowe Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (obecnie TSUE)	120
§ 6. Wpływ zwyczaju i nauki na źródła prawa podatkowego	122
I. Zwyczaj w prawie podatkowym	122
II. Znaczenie nauki dla źródeł prawa podatkowego	123
Rozdział VI. Wykładnia prawa podatkowego	124
§ 1. Pojęcie wykładni prawa	125
I. Uwagi ogólne	125
II. Teorie statyczne i dynamiczne wykładni prawa	128
III. Cel wykładni prawa	128
§ 2. Założenia wykładni prawa podatkowego	129
I. Rola elementów statycznych i dynamicznych w wykładni prawa podatkowego	129
II. Zasada pewności i sprawiedliwości	132
III. Dyrektywy interpretacyjne	134
§ 3. Wykładnia językowa prawa podatkowego	135
I. Tekst ustawy jako punkt wyjścia wykładni językowej	135
II. Stosowanie wykładni językowej	139
§ 4. Wykładnia systemowa prawa podatkowego	146
I. Pojęcie „wykładni systemowej”	146
II. Zewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	152
III. Wewnętrzna wykładnia systemowa prawa podatkowego	152
IV. Zakres wykładni systemowej	153
V. Wsteczne działanie prawa podatkowego	155
§ 5. Wykładnia celowościowa prawa podatkowego	156
I. Pojęcie „wykładni celowościowej”	156
II. Gospodarczy sposób rozpatrywania prawa podatkowego	163
III. Powiązanie różnych rodzajów wykładni	164
§ 6. Wnioskowania prawnicze w procesie wykładni prawa podatkowego	166
I. Analogia w prawie podatkowym	166
II. Wnioskowania <i>a fortiori</i> w wykładni prawa podatkowego	173
III. Reguły kolizyjne w wykładni prawa podatkowego	175

Część II. Ogólne prawo podatkowe

Rozdział I. Założenia systemu ogólnego prawa podatkowego	185
§ 1. Pojęcie ogólnego prawa podatkowego	185
I. Istota i zakres ogólnego prawa podatkowego	185
II. Kodyfikacja ogólnego prawa podatkowego	191
§ 2. Główne kierunki rozwoju ogólnego prawa podatkowego w Polsce	195
I. Okres międzywojenny	195
1. Postępowanie podatkowe i zobowiązania podatkowe w latach 1918–1934	195
2. Ogólne prawo podatkowe w Ordynacji podatkowej z 15.3.1934 r.	197
II. Okres powojenny	202
§ 3. Ogólna charakterystyka regulacji prawnej Ordynacji z 29.8.1997 r. oraz Ordynacji z 2018 r.	206
Rozdział II. Zobowiązania podatkowe	214
§ 1. Charakterystyka ogólna	215
I. Problem rozgraniczenia materialnego prawa podatkowego i procedury podatkowej w ogólnym prawie podatkowym	215
II. Regulacja prawa zobowiązań podatkowych w Ordynacji podatkowej z 1997 r. oraz w Ordynacji podatkowej z 2018 r.	217
§ 2. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	219
I. Uwagi ogólne	219
II. Stosunek zobowiązaniowy w prawie podatkowym	220
III. Rola obowiązku podatkowego w kształtowaniu stosunku prawnego zobowiązania podatkowego	222
IV. Regulacja prawna obowiązku i zobowiązania podatkowego	226
§ 3. Podmioty stosunków zobowiązaniowych w prawie podatkowym	227
I. Uwagi ogólne	227
II. Organ podatkowy jako podmiot zobowiązań podatkowych	228
III. Podatnik jako podmiot zobowiązań podatkowych	230
IV. Inne podmioty zobowiązań podatkowych	233
§ 4. Powstawanie zobowiązań podatkowych	236
I. Metody przekształcania obowiązku podatkowego w zobowiązanie podatkowe	236
II. Przedawnienie prawa do wymiaru podatkowego	238
§ 5. Wygasanie zobowiązań podatkowych	239
I. Uwagi ogólne	239
II. Wykonywanie zobowiązań podatkowych poprzez zapłatę	242
1. Formy i terminy zapłaty podatku	242
2. Skutki nieterminowej zapłaty podatku	244
3. Potrącenie jako szczególny sposób zapłaty podatku	248
4. Nadpłata podatku	250
III. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych	254

IV. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez przedawnienie	255
V. Wygasanie zobowiązań podatkowych przez umorzenie	257
§ 6. Zabezpieczenie wykonania zobowiązań podatkowych	261
§ 7. Odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe	274
I. Uwagi ogólne	274
II. Założenia odpowiedzialności za zobowiązania podatkowe	275
III. Odpowiedzialność podatnika, płatnika i inkasenta za zobowiązania podatkowe	279
1. Odpowiedzialność podatnika	279
2. Odpowiedzialność płatnika i inkasenta	280
IV. Odpowiedzialność następcy prawnego za zobowiązania podatkowe	282
V. Odpowiedzialność osób trzecich za zobowiązania podatkowe . .	286
1. Ogólne zasady odpowiedzialności osób trzecich	286
2. Odpowiedzialność poszczególnych kategorii osób trzecich .	292
Rozdział III. Postępowanie podatkowe	296
§ 1. Charakterystyka ogólna	297
I. Podstawowe cele postępowania podatkowego	297
II. Technika postępowania podatkowego	299
III. Postępowanie podatkowe jako szczególne postępowanie administracyjne	305
IV. Regulacja prawna postępowania podatkowego	308
§ 2. Ewidencja podatników oraz gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	311
I. Uwagi ogólne	311
II. Ewidencja podatników	313
III. Gromadzenie i wykorzystywanie informacji podatkowej	314
IV. Tajemnica skarbową	318
§ 3. Dowody w postępowaniu podatkowym	321
I. Szczególna rola dowodów w realizacji prawa podatkowego . .	321
II. Zeznania i deklaracje podatkowe	325
III. Księgi jako dowód w postępowaniu podatkowym	330
§ 4. Rola kontroli podatkowej w postępowaniu podatkowym	337
 Część III. Szczegółowe prawo podatkowe	
Rozdział I. Założenia systemu szczegółowego prawa podatkowego	347
§ 1. Pojęcie szczegółowego prawa podatkowego	348
I. Racjonalny a historyczny system podatkowy	348
II. Struktura systemu podatkowego	352
III. Systematyka podatków	353
1. Uwagi ogólne	353
2. Podatki pośrednie i bezpośrednie	354
3. Podatki osobowe i rzeczowe	356
4. Podatki przychodowe, obrotowe, dochodowe i majątkowe . .	356

5. Inne podziały podatków	358
6. Struktura współczesnych systemów podatkowych	360
§ 2. Rozwój polskiego systemu prawa podatkowego	361
I. Kształtowanie się systemu podatkowego w okresie międzywojennym	361
II. Struktura systemu podatkowego w okresie międzywojennym ..	362
III. Zmiany systemu podatkowego w latach 1944–1951	363
IV. Aktualna struktura polskiego systemu podatkowego	365
Rozdział II. Podatki dochodowe	367
§ 1. Historia	368
I. Kształtowanie się konstrukcji podatku dochodowego	368
II. Typy podatku dochodowego	368
III. Podstawowe cechy podatku dochodowego	370
§ 2. Główne kierunki rozwoju polskiego podatku dochodowego	371
I. Okres międzywojenny	371
II. Okres powojenny	372
1. Podatek dochodowy	372
2. Podatek od wynagrodzeń	374
3. Podatek wyrównawczy	375
4. Opodatkowanie dochodów państwowych i spółdzielczych podmiotów gospodarczych	376
5. Kierunki reformy podatku dochodowego	377
§ 3. Ogólna charakterystyka	379
I. Podatek dochodowy od osób fizycznych a podatek dochodowy od osób prawnych	379
II. Miejsce podatku dochodowego we współczesnych systemach podatkowych	381
§ 4. Podmioty podatku dochodowego	382
I. Uwagi ogólne	382
II. Podmioty podatku dochodowego od osób fizycznych	383
III. Podmioty podatku dochodowego od osób prawnych	388
IV. Ograniczony i nieograniczony obowiązek podatkowy	392
§ 5. Przedmiot podatku dochodowego	396
I. Uwagi ogólne	396
II. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób fizycznych	397
1. Uwagi ogólne	397
2. Źródła przychodów	400
3. Zwolnienia przedmiotowe	403
4. Koszty uzyskania przychodu	406
5. Dochody o charakterze szczególnym	411
III. Zakres przedmiotowy podatku dochodowego od osób prawnych	414
1. Dochód jako przedmiot opodatkowania	414
2. Przychody	426

3. Zwolnienia przedmiotowe	429
4. Koszty uzyskania przychodu	432
§ 6. Podstawa opodatkowania w podatku dochodowym	455
I. Uwagi ogólne	455
II. Powiązania przedmiotu podatku i podstawy opodatkowania w konstrukcjach prawnych podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych	456
III. Odliczenia od podstawy opodatkowania i od podatku w podatku dochodowym od osób fizycznych	458
IV. Odliczenia od podstawy opodatkowania w podatku dochodowym od osób prawnych	460
§ 7. Stawki w podatku dochodowym	461
I. Uwagi ogólne	461
II. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	463
1. Konstrukcja prawna taryfy podatkowej	463
2. Progresywna taryfa podatkowa a procesy inflacyjne	465
3. Ryczałt podatkowy jako element prawa materialnego i postępowania podatkowego	465
4. Konstrukcja prawna ryczałtu	467
III. Stawki podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	469
§ 8. Obliczanie i pobór podatku dochodowego	470
I. Uwagi ogólne	470
II. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób fizycznych	472
III. Obliczanie należności podatkowych przez płatników w podatku dochodowym od osób prawnych	474
IV. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób fizycznych	475
V. Samoobliczanie podatkowe w podatku dochodowym od osób prawnych	478
§ 9. Specjalny podatek węglowodorowy	479
Rozdział III. Podatki obrotowe	483
§ 1. Historia	484
I. Kształtowanie się konstrukcji podatków obrotowych	484
II. Podstawowe kierunki rozwoju podatków obrotowych w Polsce	485
1. Okres międzywojenny	485
2. Okres powojenny	487
§ 2. Ogólna charakterystyka	489
I. Uwagi ogólne	489
II. Rodzaje podatków obrotowych	490
III. Formy ogólnego podatku obrotowego	492
IV. Akcyzy, monopole i inne podatki obrotowe	498
V. Harmonizacja podatków pośrednich w Unii Europejskiej	499
§ 3. Podatek od towarów i usług	504
I. Podstawowe założenia	504

II. Podmioty podatku	506
III. Przedmiot podatku	510
IV. Podstawa opodatkowania	520
V. Stawki podatkowe	522
VI. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	527
VII. Technika obliczania i poboru podatku	532
§ 4. Podatek akcyzowy	541
I. Podstawowe założenia	541
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	547
III. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe	551
IV. Podstawa opodatkowania i stawki podatkowe	557
§ 5. Podatek od gier	558
§ 6. Podatek od czynności cywilnoprawnych	560
I. Uwagi ogólne	560
II. Zakres podmiotowy i przedmiotowy	561
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	564
IV. Obowiązek i zobowiązanie podatkowe oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	566
Rozdział IV. Podatki przychodowe i majątkowe	569
§ 1. Historia	570
§ 2. Podstawowe kierunki rozwoju polskich podatków przychodowych i majątkowych	571
I. Okres międzywojenny	571
II. Okres powojenny	573
§ 3. Ogólna charakterystyka	577
§ 4. Podatek rolny	581
I. Podstawowe założenia	581
II. Podmioty podatku	582
III. Przedmiot podatku	583
IV. Podstawa opodatkowania	586
V. Stawka podatkowa	588
VI. Ustalanie i pobór należności podatkowych	590
§ 5. Podatek leśny	591
I. Uwagi ogólne	591
II. Podmiot i przedmiot podatku	592
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	593
IV. Ustalanie i pobór należności podatkowych	594
§ 6. Podatek od nieruchomości	594
I. Uwagi ogólne	594
II. Podmiot i przedmiot podatku	595
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	600
IV. Ustalenie i pobór należności podatkowych	602
§ 7. Podatek od środków transportowych	604
§ 8. Opłata targowa	607

§ 9. Opłata od posiadania psów, opłata reklamowa, opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa	609
I. Uwagi ogólne	609
II. Opłata reklamowa	610
III. Opłata od posiadania psów	611
IV. Opłata miejscowa i opłata uzdrowiskowa	611
§ 10. Podatek od spadków i darowizn	613
I. Uwagi ogólne	613
II. Podmiot i przedmiot podatku	614
III. Podstawa opodatkowania i stawka podatkowa	618
IV. Powstanie obowiązku podatkowego oraz ustalanie i pobór należności podatkowych	621
§ 11. Podatek od wydobywania kopalin	624
§ 12. Podatek od niektórych instytucji finansowych	627
§ 13. Podatek od sprzedaży detalicznej	628
Indeks rzeczowy	631